
Notat: Aftagerpanel arkitektur

Dato: 13.01.25 **Journal nr.:** UGMLL29849

Udarbejdet af: Camilla van Deurs, forperson for aftagerpanelet, og Jakob Brandtberg Knudsen, dekan for arkitektur

Afrapportering 2024 for aftagerpanelet for arkitektur

Det
Kongelige
Akademi

Arkitektur
Design
Konservering

Aftagerpanelets medlemmer

- Camilla van Deurs, Nordic Office of Architecture, forperson
- Per Schulze, Pension Danmark
- Eva Ravnborg, Henning Larsen Architects
- Malene Krüger, Tredje Natur (første møde 10. september)
- Nana Ejlers, NCC (første møde 10. september)
- Martin Manthorpe, NCC (sidste møde 4. april)
- Signe Cold, Entasis (sidste møde 10. september)

Årets møder

4. april

- Udviklingsprojekter under den nye strategi, bl.a. udviklingsprojekter om valgfag under uddannelsen samt trivsel
- Håndtering af undervisning i klimaforandringer, verdensmål og LCA
- Orientering om opfølgning på evaluering af ph.d.-skolen

20. juni

- Præsentation af afgangsudstillingen: Meet the Talents, aftagerpanelmedlemmerne var moderatorer

10. september – møde afholdt i Kalundborg

- Besøg Campus Kalundborg og rundvisning
- Erfaringer og status fra arkitektuddannelsen Kalundborgs 1. år

16. december

- Praktik, status for arkitektuddannelsen
- Fokusbål: Samarbejde med kommunerne
- Forskningsevaluering, status

Branchen

Hvilke udviklingstrends ses, og hvilke kompetencer og faglige profiler efterspørges?

Aftagerpanelet ser følgende som nogle af de trends, der vil påvirke branchen i 2025:

- Fokus på biodiversitet som supplement til fokus på bæredygtighed og CO2
- Den grønne trepart – herunder infrastruktur i den store skala i tillæg til arealomlægninger
- Arkitektur med en samfundsmæssig optik: Kompetencer inden for samarbejder og forståelse for alle parter: Bygherre/samfund/politik i en stor kompleksitet. Arkitektens rolle som den der holistisk bringer forskellige kompetencer i spil og giver løsningerne en rumlig behandling
- Et øget fokus på land-/bypolarisering – befolkningsmæssigt, værdimæssigt og politisk
- Transformation fremfor nybyg, herunder udforskning af bæredygtig transformation
- Datacentre og transformatorer – industri- og energianlæg, hvordan kan disse indpasses i landskabet og udformes arkitektonisk
- Den nye bæredygtighedsæstetik: Hvordan kan denne pragmatiske tilgang aflæses i skolens undervisningsforløb? Der er en fødekæde af nye ideer fra Akademiet til erhvervet, derfor er afgængernes viden og nye strømninger vigtig for branchen

Fokusbål for aftagerpanelet 2025:

- Arkitekturpolitikken – hvilke kompetencer efterspørges, og kan de studerende specialiseres inden for særlige kompetencer ift. Arkitekturpolitikens mål om helhedstænkning mv.
- Afgangsudstillingen – gennemgang af de studerendes kompetencer med særlig fokus på om afgængerne demonstrerer kompetencer inden for samarbejde, holistisk tænkning og forståelse for byggeriets organisation, sammenhænge og processer.
- Praktik og den manglende søgning til det kommunale. Det er en udfordring for hele branchen, hvis de kommunale stillinger ikke besættes af arkitekter, men af andre fagligheder som fx geografer. Dermed vil sagsbehandlingen og den faglige kommunikation vanskeliggøres i fremtiden. Det er desuden vigtigt for alle praktiserende arkitekter at kende til myndighedsforløbet og lovgivende rammer for deres senere virke. Kan der laves en indsats ift. samarbejder med andre organisationer som Arkitektforeningen eller Byplanlaboratoriet. Særligt fokus på hvordan Institut for Bygningskultur, By og Landskabs program er sammensat og bidrager med kurser til resten af programmerne.
- Gennemgang af institutterne som et fokusbål i 2025-26.
- Studenterpolitik – møde med repræsentanter for studenterpolitiske råd udsat til 2025 fra 2024. Aftagerpanelet har tidligere haft et fokuspunkt omkring de studerendes trivsel, stress, undervisningen under

Det
Kongelige
Akademi

Arkitektur
Design
Konservering

Corona samt MeToo og er særligt interesseret i at drøfte, hvordan samspillet mellem Akademiet og erhvervet påvirker hinanden ift. at etablere en sund og respektfuld arbejdskultur i overgangen mellem praktik, studiearbejde og begyndelsen af erhvervslivet.

- Arkitekternes roller ift. ingeniørerne: Fokus på samarbejder og kompetencer hver især, hvordan inddrages ingeniørerne mere proaktivt i løsningerne på et tidligt tidspunkt. Dette bliver i stigende grad relevant ift. nye bæredygtighedskrav, sammenslutninger og opkøb i branchen af arkitektfirmaer/ingeniørhuse, samt øgede krav til dokumentation.

Dekanens refleksioner og opfølgning

Kommentarer til bemærkninger om trends, der vil påvirke branchen:

Biodiversitet: Der ses en generelt voksende interesse for biodiversitet i disse år. Som eksempel har næsten halvdelen af alle afgangere på tværs af alle programmer brugt en landskabskonsulent i forbindelse med deres projekt. Dette er en helt ny tendens og et klart supplement til det i øvrigt stadig store fokus på bæredygtighed og CO2-reduktion.

Den grønne trepart er ganske ny og spiller derfor ikke en tydelig rolle i undervisning og projekter endnu, men mange projekter handler allerede om storskala, infrastruktur og arealomlægninger.

Vi deler visionen om arkitekten som en central, **samarbejdende nøglespiller**, der bringer rumlige og holistiske kompetencer ind i en samfundsmæssig og politisk kontekst. Det er ikke en nem position at opnå, men den grundlæggende arkitektoniske metode er karakteriseret ved at være forslagsstillende. Man trænes i at visualisere potentielle rumlige muligheder gennem tegninger og modeller. Det er der ikke mange andre, der kan, og det er en styrkeposition, der skal fastholdes og udbygges.

Der er allerede nu steder i undervisningen, hvor man adresserer **polarisering mellem land og by**. F.eks. er det et af hovedtemaerne for den nye bacheloruddannelse i Kalundborg, "By og Land", ligesom disse temaer også indgår i modulerne "Bosætning" og "Organisering" på fællesfag på bachelor. Vores studerende skal studere de demografiske, værdimæssige og politiske forskelle, der præger vores land, og de skal øve sig i at designe løsninger, der fremmer social og økonomisk integration og skaber bæredygtige og sammenhængende samfund.

Transformation fremfor nybyg er en af de helt store tendenser på tværs af Det Kongelige Akademi, både i undervisning og forskning. Der ses fx ikke mange afgangsprojekter, som starter på en bar mark i dag. Dette inkluderer udforskning af forskellige metoder til bæredygtig transformation og

cirkularitet, spændende fra genanvendelse af hele bygninger til genanvendelse af bygningskomponenter og materialer.

Industri- og energianlæg som **datacentre og transformatorer** spiller en afgørende rolle i vores moderne infrastruktur. Arkitekter kan spille en vigtig rolle i at undersøge, hvordan disse ofte meget store anlæg kan integreres harmonisk i byer og landskaber, så det omgivende miljø respekteres. Dette kræver tværfagligt samarbejde og en holistisk tilgang til design og planlægning.

Arkitekterhvervet i Danmark er præget af en temmelig **pragmatisk tilgang til bæredygtighed**. Vi skal derfor som uddannelsesinstitution sikre, at vores studerende er fortrolige med de nyeste bæredygtige designprincipper og teknologier, men de skal også kunne udfordre dem. Der er en fødekæde af nye ideer fra Det Kongelige Akademi til erhvervet, og derfor er det afgørende, at vores dimittender bringer kreativitet, viden og nye strømninger med sig ud i branchen. Hele bæredygtighedsområdet er stadig ungt, og det er ikke altid indlysende, hvad der er rigtigt og forkert. Der kommer til at ske masser af udvikling inden for området i de kommende år, så det kræver, at vi følger godt med både inden for forskning og uddannelse.

Kommentarer til fokusmål for 2025

De valgte fokusmål er relevante og velvalgte. Det skal særligt bemærkes, at punktet omkring ”Praktik og den manglende søgning til det kommunale” passer med, at praktikordningen også skal drøftes i Studienævnet i løbet af 2025. Det forventes desuden, at en ny national arkitekturpolitik vil blive færdig i løbet af 2025, selvom der ikke er fastlagt en dato for offentliggørelse på nuværende tidspunkt.

Dimittendernes kompetencer Kan de det, de skal kunne?

Det vigtigste for dimittenderne er, at de kan:

- Udvikle nye ideer og løsninger gennem det kreative udviklingsarbejde. Dette er arkitektens helt særlige kompetence som ikke må tilsidesættes for andre læringsmål.
- Er helhedstænkende fra strategi til detalje samt har kompetencer inden for projektledelse og økonomi mv. Aftagerpanelet anerkender dog, at mange studerende måske ikke er klar til at modtage undervisning heri før et par år i praksis ved +2 uddannelsen.
- Har tektonisk forståelse og viden om nye biogene materialer.
- Kan samarbejde og forstå deres egen rolle i organisation og processer. Det er glædeligt, at ca. 1/3 af afgangsprojekterne udvikles i teams.
- Har forståelse for nye krav til afrapporteringer som ESG og LCA og kan bruge dem som en designdriver fremfor en skrivebordsøvelse, herunder også en øget kontekstforståelse med afsæt i de klimaforandringer vi oplever.

Det
Kongelige
Akademi

Arkitektur
Design
Konservering

- Der er brug for både generalister og specialister i branchen.
- Har viden om processer og krav hos de offentlige myndigheder.
- Har forståelse for drift og energioptimering af byggeriet, da dette er et væsentligt bæredygtighedsparameter.

Dekanens refleksioner og opfølgning

Vi er enige i, at solide færdigheder i udvikling af **nye ideer og løsninger** er en kernekompetence for arkitekter. Det kreative udviklingsarbejde er fundamentalt for vores fag, og det er vigtigt, at vi fortsat prioriterer dette i vores undervisning.

Helhedstænkning fra strategi til detalje er ligeledes en central kompetence, som skal øves i løbet af studiet. Der er i løbet af studiet elementer af **projektledelse og økonomi**, men det vil, som også aftagerpanelet fremfører, for de flestes vedkommende først være noget, man stifter dybere bekendtskab med efter studiet. Vi ser gerne, at flest mulige arkitekter professionaliserer sig inden for disse områder gennem efter- og videreuddannelse, herunder +2.

Der sker i disse år en stor udvikling inden for nye **biogene materialer**. På Det Kongelige Akademi har vi i løbet af de senere år oprettet et nyt professorat og et nyt bio-lab, som skal udfolde netop dette område, ligesom det er en af hovedindsatserne i Kalundborg. Der arbejdes i stigende grad med biogene materialer på mange moduler, fx var det i år hovedemnet på "Materiale-blokken" for alle 2. års bachelorstuderende.

Vi ser igen og igen, at evnen til at **samarbejde** fremhæves som noget af det allervigtigste, når vi spørger aftagere, hvad en arkitekt skal kunne efter endte studier. Samarbejde er en nøglekompetence i arkitektfaget, og vi træner dette på mange måder i løbet af studiet, bl.a. gennem brug af forskellige former for gruppearbejde. Som opfølgning på en workshop om studentertrivsel har vi i 2024 introduceret en ny platform på vores intranet til vores undervisere med redskaber og inspiration til godt gruppearbejde.

Vi arbejder løbende på at sikre, at vores dimittender kender til og har en opdateret, kritisk viden om begreber som **LCA og ESG**. Alle studerende bliver introduceret til LCA i løbet af deres studie. Nogle studerende og forskningsmiljøer arbejder detaljeret med området, men slet ikke alle. Der introduceres ikke på nuværende tidspunkt til ESG som selvstændigt begreb, men de underliggende bæredygtighedsindsatser omkring miljø og klima, sociale forhold og virksomhedsadfærd gennemsyrlig næsten alt, hvad der sker inden for både undervisning og forskning. Vi har i dag en generation af studerende, der er meget bevidste om disse dagsordener, og ikke mindst deres egen fremtidige rolle i faget.

Vi er enige i, at branchen har brug for både **generalister og specialister**. Det Kongelige Akademis overordnede strategi understreger behovet for tværfaglighed, hvis vores kandidater skal kunne bidrage til løsningen af de komplicerede, systemiske problemer, vi som samfund står overfor. Det kræver, at vi

Det
Kongelige
Akademi

Arkitektur
Design
Konservering

både er brede og dybe på én gang. Vores uddannelse skal både give en bred grundlæggende viden, samtidig med at vi tilbyder muligheder for dyb specialisering.

Vi har i de senere år forsøgt at styrke vores studerendes viden om **processer og krav hos de offentlige myndigheder**. Dette område varetages især på de to store moduler "Bosætning" og "Organisering" på fællesfag på bachelorniveau. At have en basal forståelse af de regulatoriske krav og processer er afgørende for at kunne navigere i den professionelle verden.

Der er gennem lang tid blevet arbejdet med energioptimering af byggerier, ikke mindst koblet til bæredygtighedsstudier. Der har ikke hidtil været samme fokus på drift, men området er i stigende grad kommet ind som en del af transformationsdagsordenen. Der er dog fortsat brug for at udvikle uddannelsen på dette område.

Det
Kongelige
Akademi

Arkitektur
Design
Konservering

Kommentarer til nye programmer eller justeret programstruktur

Aftagerpanelet har ifm. besøget på den nye uddannelse i Kalundborg drøftet de kompetencer, man får med som arkitekt med afgang fra Kalundborg.

Der var i perioden op til etableringen af den nye uddannelse stor bekymring for kvaliteten, og om der var kritisk masse nok til at etablere et givende uddannelsesmiljø.

Aftagerpanelet fandt efter besøget, at det var begyndelsen til en spændende uddannelse, i særdeleshed ift. det gryende samarbejde med de lokale institutioner, kommune og andre uddannelser i STEM-clusteret.

Man skal dog have endnu større fokus på det helt særlige, man har med herfra – er man dedikeret til noget særligt, har man et andet potentiale for at få beskæftigelse efterfølgende. De studerende skal arbejde med de problematikker, der er i Kalundborg, eks. land/vand, sociale skel, landsbyer, byer eller bymidter i risiko for afvikling, forståelse for det politiske landkort, fokus på fremtidens industrianlæg og *hands on* erfaring med bymidter i provinsen.

Aftagerpanelet fandt, at det bliver spændende at se, om de studerende bliver i Kalundborg alle fem år, eller om de søger til København i løbet af uddannelsen. Det bliver også spændende at se hvordan og om de studerendes kompetencer ved afgang differentierer sig fra København.

Aftagerpanelet opfordrede til, at de studerende peges i retning af lokale tegnestuer i forhold til praktikforløbet.

Dekanens refleksioner og opfølgning

Der har nu været optag to gange i Kalundborg, og begge gange har der været stor søgning, både på kvote 1 og 2. Uddannelsen er således kommet godt fra start, men den er selvfølgelig stadig ung, og de studerende, der er længst, har nu fuldført 3 ud af de 10 semestre, en hel uddannelse fylder.

Der er fortsat stor opmærksomhed på både **kvalitet og kritisk masse**. En væsentlig komponent er her Fællesfag, som udgør en meget stor del af undervisningen på bachelor. Her samlæses der i høj grad med Holmen, så de studerende i Kalundborg møder den samme brede vifte af undervisere som i København.

Det har været inspirerende at se, hvordan kommunen, lokale institutioner, erhverv og andre uddannelser har taget særdeles positivt imod den nye uddannelse og mange **lovende samarbejder** er allerede etableret. Vores bachelorstuderende er ved at finde sig godt til rette i den tidligere stationsbygning, hvor vi øger vores areal i det kommende år. På lidt længere sigt vil vores kandidatstuderende blive en del af det nye Campus Kalundborg, hvor der også vil være studerende fra DTU, KU, Absalon m.fl. Det er unikt, at flere videregående uddannelser på denne måde blander blod, og det åbner for helt nye samarbejdsmuligheder inden for uddannelse og forskning.

Der er allerede nu fokus på de **særlige problematikker, der er i Kalundborg**. Den nye bacheloruddannelse kaldes "By og Land" og udtrykker dermed den særlige faglige opmærksomhed, der ligger i at være placeret uden for København. På samme måde vil de fremtidige kandidatprogrammer også tage udgangspunkt i den lokale vestsjællandske kontekst og de unikke muligheder, der her tegner sig. Samtidig er det en balance, for vi skal også sikre, at alle de basale arkitektfaglige færdigheder er på plads, så vi lever op til standarder som EU's professionsdirektiv for arkitektuddannelsen. Vi håndterer i princippet dette på samme måde som i København, dvs. at vi tilbyder en bred, almen bacheloruddannelse, der sikrer et godt grundlæggende niveau, og mere specialiserede kandidattilbud, hvor man kan forfølge særlige interesser.

I forhold til spørgsmålet om hvorvidt de studerende bliver i Kalundborg alle fem år, skal det bemærkes, at der er tale om selvstændigt optag i Kalundborg, og der gives derfor ikke ret til automatisk **overførsel til København**. Hvis en studerende ønsker overførsel, vil det ske i konkurrence med studerende fra andre arkitektuddannelser i ind og udland.

Vi deler ambitionen om at få flest mulige studerende ud i **praktik** i lokalområdet, men vi ved samtidig, at de fleste tegnestuer befinder sig i de store byer.

Det
Kongelige
Akademi

Arkitektur
Design
Konservering

**Kommentarer til beskæftigelsessituationen
(får dimittenderne job, får de relevante jobs)**

Dimittendsituationen følger branchens konjunkturer og giver ikke anledning til bekymring. Aftagerpanelet bemærker med glæde, at der ikke ser ud til at være en negativ beskæftigelsesmæssig konsekvens for Corona-dimittenderne.

Aftagerpanelet er meget kritiske overfor kommunernes eller statens manglende praktiktilbud (0 pladser i 2024) og forudser at dette vil give færre arkitekter ansat i det offentlige på den lange bane, hvilket er bekymrende også for den private del af branchen. Aftagerpanelet opfordrer til at praktikstederne nogenlunde reflekterer den fjerdedel af arkitekter, der er ansat i det offentlige.

Det er glædeligt, at de designstuderende ser ud til at øge deres beskæftigelse.

Det
Kongelige
Akademi

Arkitektur
Design
Konservering

Dekanens refleksioner og opfølgning

Vi deler synspunktet om, at dimittendernes beskæftigelse i høj grad følger branchens konjunkturer og glæder os også over, at "**corona**"-**dimittenderne** ser ud til at klare sig på niveau med andre årgange.

I forhold til stat og kommunerne er det bekymrende, at der slet ikke slås praktikpladser op for tiden. Det er vores fornemmelse, at der er god interesse fra de studerendes side for **offentlige praktiksteder**, men der er ingen pladser at søge. Det er som om stat og kommune slet ikke har opdaget, at de er i en konkurrencesituation om fremtidens talentmasse. Vi har stor interesse fra det private arbejdsmarked for at opslå praktikpladser, og vi har derfor flere praktikpladser end studerende, så det er svært for os at bruge mange dedikerede ressourcer på at få det offentlige til at slå praktikpladser op, men vi er opmærksomme på problematikken.